

מכירת ביצים ליד קלקיליה בנובמבר האחרון. ההערכות הן ש-36.5 מיליון ביצים מוברחות מהשטחים לישראל מדי שנה

ביצה שכבר נולדה

קרטון ביצים עולה כ-30 שקל בסופרמרקט ישראלי, וברשות הפלסטינית הוא יעלה 12-13 שקל. למרווח הזה מנסים להידחק ארגוני פשיעה ישראליים, שמעורבים בהברחת ביצים, בשר ושמן זית משטחי הרשות הפלסטינית. יחידה מיוחדת של משרד החקלאות מנסה להילחם בתופעה. סיור עם הפקחים, על קו התפר של פוליטיקה, עסקים ובריאות הציבור

נטע אחיטוב | צילום: תומר אפלבוים

לו אבל מסביר שעצם העברת הבשר מהרשות לישראל אינה חוקית. הבשר מוחרם ומועבר לתא המטען של רכב השטח, הנהג מקבל אזהרה ("כי מדובר בצריכה אישית") ואנחנו ממשיכים בשביל העפר אל תוך הסיכנות הברואיות.

שם, בין תינוקות שנישאים על ידיהן של ילדות, כלבים וחתולים משוטטים, נמצאת משחטה מאולתרת. ארבעה טלאים מתים תלויים על ווי מתכת ונמצאים בשלבים שונים של פירוק וחיתוך. לצדם עומד קונה נוסף, שהגיע לרכוש בשר למשפחתו. הפער הגדול במחיר הבשר בין ישראל לרשות הוא פיתוי שרבים

היישוב, ותוך כמה שניות הוא מדביק אותה, מנופף לנהג לעצור וחוסם אותו בעזרת הרכב. יחיא, שעד עתה הסתפק בהשלמת עובדות בסיפוריו המפורטים של קליגר, הוא זה שמדבר עתה: הוא מציג בפני הנהג את תעודת הפקח ומבקש לערוך חיפוש במכונית המשפחתית הכחולה הישנה. הנהג, מבוהל ומבולבל, מסכים. כפי שיחיא חשד, בתא המטען מונחת שקית ניילון אטומה ובתוכה כמות גדולה של בשר טלה, שהנהג התכוון להעביר לשטחי ישראל.

הנהג טוען בתוקף שהוא קנה את הבשר לשימוש ושימוש משפחתו, ויחיא אמנם אומר לו שהוא מאמין

וכאן מצד ימין יש יישוב בדואי, שהוא לא בדיוק בשטח ישראלי אבל גם לא בדיוק בשטח הרשות. מתרחשות דרכו הברחות רבות של מזון מהשטחים לישר... "רואי קליגר, ראש היחידה המרכזית לאכיפה וחקירות במשרד החקלאות, לא מספיק לסיים את המשפט כאשר הנוך יחיא, מנהל מרחב מדכו ביחידה, שמחזיק בהגה של רכב השטח האימי-תני, פונה בחרות ימינה ומאיץ אל תוך שביל העפר מעלה האבק שמוביל אל ערב אידמאדין, יישוב בדואי בין אלפי מנשה לקלקיליה. הוא הבחין במכונית עם לחית רישוי ישראלית עושה את דרכה החוצה מן

שבה ינסו אנשי היחידה בין השאר להבין מה מקורן של הביצים. "כל תפיסה היא מאגר מידע", אומר קליי-גה. "מבחינתנו חקירה מושלמת היא כזו שבסופה נרדע מאיפה הגיעו המוצרים המוכרים ולאן הם עוד עתידים להגיע". בחקירה התברר בסיכומו של עניין שהביצים אינן מוכרות ושהחומות לא מזויפות. סעיף העבירה היחיד, שבגינו נקס בעל המכולת ב-2,300 שקל, היה מכירה של ביצים שפג תוקפן. בשתי ביקורות חוזרות במכולת כבר לא נמצאו ביצים כאלה ברשותו.

ביונית עם ביצים בצנרת

בינתיים, בשעות הצהריים של יום חול בביתוניה, משאיות ישראליות פורקות בעצלתיים סחורות חק-לאיות וחומרי בניין על הרמפה הארוכה, ומשאיות פלסטיניות מעמיסות אותם ועוברות דרך שער הברזל הכבד לעבר יידון ביהודה ושומרון. עיקר הפריקות וההעמסות התבצעו כבר בבוקר. בתוך מתחם מגודר בצדי החניון של המחסום נמצא המשרד הקטן של יחידת פיצו"ח. המשרד מכיל שולחן משרדי, שלושה כיסאות, מקרר קטן וקומקום חשמלי. יושב בו פקח נוסף של היחידה, גדעון שגיא, שאחראי באותו היום לבדוק את חוקיות הסחורות העוברות בין ישראל לרשות הפלסטינית. שגיא, פקח צעיר יחסית, מספר על נחקר מעניין שחקר באותו בוקר.

מדובר באדם שבמקורו הוא מוסלמי מרמאללה, אבל לפני שמונה שנים התגייר והיום הוא יהודי-חרדי, שלומד בישיבה בשכונת הר-נוף בירושלים ועובד

ההפרש במחיר בין אלו הפלסטיניות לאלו הישראליות. בעוד שבסופרמרקט ישראלי קרטון של 30 ביצים עולה 28-32 שקל, ברשות הפלסטינית הוא יעלה 12-13 שקל. הפער הזה הוא בהחלט פיתוי ניכר למי שאינו עשיר וזקוק לכמות ביצים גדולה, למשל משפחות חרדיות. "טיפ" שהגיע אל יחידת פיצו"ח מאדם אלמוני בדבר מבצע של מכירת ביצים במחיר נמוך באופן מחשיד - 21 שקל לתבנית - והצבת הסחורה לראווה בסככה מחוץ למכולת, מוביל את פקחי היחידה לשכונה החרדית רמת שלמה בירושלים. מעבר לחשד שמדובר בביצים מוכרות, הצגתן בחוץ אינה חוקית כל עוד שוררת שם טמפרטורה של יותר מ-20 מעלות.

כשאנחנו מגיעים למכולת, המבצע על הביצים כבר הסתיים והסחורה מוצגת לקונים בתוך חנות. רגע לפני שיחיא ופקח נוסף בשם דקר פרג' ניגשים לשוחח עם בעל החנות, הם עורכים סיבוב יסודי במחסן בחיפוש אחר סחורה מוכרת. הם לא מוצאים רבר ומבקשים רשות מבעל החנות לבדוק את הביצים, שני מצאות כולן על מדף מאחורי הקופה. בעל החנות מס' ביר שהמבצע שהתקיים יום קודם לכן היה על ביצים שתוקפן פג היום, ולכן מכר אותן במחיר כל כך נמוך. יחיא ופרג' בודקים כמה קרטונים אקראיים, וחוזק מק'רטון אחד שפג תוקפן, כל הביצים מפיסות את דעתם. מאוחר יותר, יחיא יסיביר שביצים לא חוקיות הן נטולות חותמת או מוחתמות באופן שלומיאלי ולא זהה בכל הביצים. אבל הביצים בחנות הזאת היו חתומות באופן מסודר ואמין.

מתקשים לעמוד בו. הפעם המדובר בעובד שב"ס, ע"בדה שגורמת ליחיא וקליגר להגיב בכעס. "הוא הרי אמר לרעת שזה לא חוקי", הם מתמרמרים. לא רחוק מהמשטחה המאולתרת פועות כעשר כבשים, שגורי-לן כנראה יהיה דומה לאלו שעל הווים. לצדן אפשר למצוא גם תרנגולות, פרות וחמור. ראש המשפחה הבדואית, שאחראי על המשטחה הזאת, מספר שהוא מעוניין למכור באופן חוקי את הבשר שלו, אבל לא מאפשרים לו - לא הרשות הפלסטינית ולא ישראל. הוא מבקש מהפקחים של משרד החקלאות שיאפשרו לו לפנות למכור לקונה הישראלי את הבשר שכבר נשחט. הם מסרבים. אז הוא מבקש אישור למכור את בעלי החיים בעודם בחיים כדי שישחטו באופן מוסדר בתוך שטח ישראל. גם לבקשה הזאת הם מסרבים. פי-קוח וטרינרי, כך הם מסבירים, נדרש לאורך כל שלבי החיים של החיות, לא רק בשחיטה, לכן בלתי אפשרי להיענות לבקשותיו. מאחר שלא מדובר באזרח ישראלי, פקחי היחידה אינם רשאים להחרים את הסחורה שלו או לתת לו קנס. התיק סגור.

משימתה העיקרית של יחידת פיצו"ח (פיקוח על הצומח והחי) היא מניעת הברחות משטחי הרשות הפלסטינית. ההברחות מתקיימות מתחת לרדאר של שלטונות החוק בשני הצדדים - הישראלי והפי-לסטיני - שם משגשג דו-קיום מופלא בין הצדדים. לכסף, כמו שאומרים, אין לאום. בשנתיים החולפות (2012-2013) תפסו אנשי היחידה 259,185 ק"ג בשר ועוד 5,299 תרנגולות שלמות (שחוטות), שהוברחו מהרשות הפלסטינית לשטחי ישראל באופן לא מוסדר. המצרך הפופולרי ביותר בקרב מבריחים הוא ביצים, בשל הביקוש הגבוה להן בקרב ישראלים. תעשיית הביצים הישראלית מייצרת 1.8 מיליארד ביצים בשנה, כולן לצריכה מקומית. לקראת ראש השנה ופסח אפילו הכמות האדירה הזאת לא מספיקה לספק את תאוות הביצים הישראלית, ואז ענף ההברחות פורה. ההברחות ניוונות מ-1.3 מיליון תרנגולות ברשות הפלסטינית, שמטילות 365 מיליון ביצים בשנה. מרבית הלולים ברשות, הנמצאים ברודם ובצפון הגדה, הוקמו בעשור האחרון והם משוכללים ועומדים בסטנדרטים בינלאומיים. הענף הזה פורה בגדה בשל הפוטנציאל לרווח גדול עבור שטח אדמה קטן יחסית.

על פי הערכות של אנשי ארגון המזון והחקלאות של האו"ם (FAO), כ-10% מן התוצרת הפלסטינית, כלומר סדר גודל של 36.5 מיליון ביצים, מוכרות בכל שנה לשטחי ישראל. "זו הסחורה היחידה שהרשות הפלסטינית מספקת לעצמה את כל הכמות המבוקשת לה, ונותרת עם עודפים, מאחר שהשוק הישראלי סגור בפניה", אומר ד"ר עזאם סלח אייטה, ראש התוכנית של FAO וברשות הפלסטינית. אייטה מספר שחלק מהביצים העודפות נמכרות גם לירדן, אבל מר-ביתן מוכרות לישראל. "אנחנו חושבים שהסיבה שיש שאלה לא מאפשרת מעבר מוסדר של ביצים מהרשות אליה היא בעיקר כלכלית", הוא אומר. "ייצור ביצים בישראל הוא ענף מוגן, והישראלים דואגים שהמחירים לא יהיו נמוכים מדי. בתקופות ההגים ישראל מייבאת לפעמים ביצים מטורקיה, במקום לייבא אותן מהר-שוק הפלסטינית". את טענותיו מחזק סיריל פראנה, ראש משרד FAO בישראל וברשות: "נראה שהאיסור הישראלי נעשה כדי להגן על היצרנים הישראליים, ולא לשם הגנה מפני מחלות כפי שהם טוענים". על הטענה הזאת הגיב משרד החקלאות באופן נחרץ: "האיסור על ייבוא ביצים מהרשות הפלסטינית נעשה חד וחלק מתוך הגנה על בריאות הציבור. זה התפקיד הסטטוטורי וגם הגדרת המשימה של יחידת פיצו"ח". מעבר לשיקולים פשוטים של ביקוש והיצע, הסי-בה השנייה שביצים מוכרות הן מוצר כה מבוקש היא

מעבר לשיקולים פשוטים של ביקוש והיצע, הסיבה השנייה שביצים מוכרות הן מוצר כה מבוקש היא ההפרש במחיר בין אלו הפלסטיניות לאלו הישראליות. בעוד שבסופרמרקט ישראלי קרטון של 30 ביצים עולה 28-32 שקל, ברשות הפלסטינית הוא יעלה 12-13 שקל. הפער הזה הוא בהחלט פיתוי ניכר למי שאינו עשיר וזקוק לכמות ביצים גדולה, למשל משפחות חרדיות

בסופרמרקט סמוך. כהשלמת הכנסה התחיל לאחר-נה להעביר ביצים ממכון מיון בכפר קלנדיה אל שוק הבוכרים בירושלים. לדברי הנחקר, לא היה לו מושג שמדובר בעבירה על החוק והוא עשה זאת על דעת עצמו מבלי שחבר לארגון כלשהו. הוא סיפר שאת הביצים רכש ב-14.5 שקל לתבנית ונהג למכור אותן ב-18 שקל. הוא סבר שכל עוד מדובר בביצים ממכון מיון רשמי מופקות, אין בכך פגם. אבל אי ידעת החוק אינה פוטרת מאחריות, ועל כן נאלץ לשלם קנס מיי-נהלי של 3,200 שקל (על חישוב של 800 שקל על כל 20 תבניות מוכרות). אם ייתפס פעם שנייה, הקנס יגדל פי שניים, ובפעם השלישית כבר יוגש נגדו כתב אישום.

בשנתיים האחרונות תפסה יחידת פיצו"ח יותר משלושה מיליון ביצים מוכרות ב-372 תפיסות שור-נות. אנשי היחידה נהנים לתאר את הדרכים היציר-תיות שבהן מוכרות הביצים - משאיות עם תחתית כפולה, משאית זבל שכל האלמנטים המכניים הוצאו ממנה בשביל לפנות מקום לביצים, ביונית (משאית לשאיבת ביוב) שצניורותיה מולאו בקרטוני ביצים והסיפור החביב עליהם - המשאית עם ספרי יזוהה. "זו היתה משאית עם ספרי קודש, ובין הספרים יצרו המ-בריחים חלל והניחו בו קרטוני ביצים", מתאר קליגה. "במשאית מצאנו את תעודת המשלוח של הספרים, והתברר שגם הם מייצרים בתברון תוך זיוף המקור שלהם (נכתב שיוצרו בירושלים, נ"א), כלומר הביצים

במהלך הבדיקה של אנשי הפיצו"ח בחנות, נכנס אליה אחד הלקוחות הקבועים שלה, תושב חרדי, שמ' תרגז על עצם נוכחותם של פקחי משרד החקלאות. "הם נטפלים לדברים הלא נכונים", הוא אומר ומוציא מכיסו כהוכחה את התפריט השבועי של האברכים, שכולל חביתה לארוחת בוקר פעמיים בשבוע. "אני אב בית ישיבה שבה לומדים 40 אברכים. אין לישיבה כסף ואני אחראי על שלוש הארוחות הדלות שהם מק'בלים בכל יום. אני קונה כאן את הביצים במחיר נמוך, שכמותו אין בשום מקום אחר. לא אכפת לי מאיפה הביצים מגיעות ואם התוקף שלהן פג ביום למחרת, כי אני מבשל אותן ביום הקנייה".

בעל המכולת, שבאופן טבעי גם לא ממש מרוצה מביקור הפקחים, מעלה את ההשערה שהמתחרים שלו הם שהזעיקו אליו את משרד החקלאות. "הם כו-עסים ששברתי את השוק", הוא מסביר, וממליץ לפקחי פיצו"ח לבדוק את החנות של המתחרים, כי לדעתו דווקא שם מתרחשת ההפרה של החוק. גם יחיא וגם פרג', רגילים לסערת הרגשות, מסבירים לבעל המ-כולת את חשיבות הטריית של ביצים ושמירתן במקום קריר, וממשיכים אל החנות המתחרה, המרוחקת כמה מטרים משם. ואכן, ליד הקופות בחנות השנייה מתג-לות ביצים לא חוקיות רבות. תוקפן של רבות מהן פג ביום שחלף, חלקן נטולות חותמת בכלל ואחרות התו-מות על ידי מכון מיון אחד, אבל ארוזות בקרטון של מכון מיון אחר, מה שלפי הפקחים עלול להעיד על זיוף. הם מזמנים את בעל החנות לחקירה ביום שלמחרת,

מזון הברחה

הפקוח חנוך יחיא (במרכז) בעת תפיסת בשר כבש ליד הכפר הבדואי ערב ארמאדין

הוברחו בתוך ספרים מזויפים.

אף על פי שמדובר ביחידה של משרד החקלאות, פקחי יחידת פיצו"ח נדרשים לעבודה משטרתית לכל דבר ועניין. הם מקבלים את הכשרתם ממשטרת ישראל, יש להם סמכויות מסוימות השמורות לשוטרים (רשאים לעצור, לערוך חיפוש ולחקור, למשל) ופועל ראל, גם אגף של איסוף מודיעין על פשיעה חקלאית. קליגר מספר על מידע מודיעיני מהימן שהצטבר על שני מכוני מיון לביצים בשטחי הרשות הפלסטינית, שמטביעים חותמת מזויפת של מכוני מיון ישראלי. אבל חרף המידע המדויק, כרגע הם לא יכולים לעשות דבר כי על מנת לפעול בתוך שטחי הרשות נדרש אישור של הצבא ותיאום עם משטרת מחוז יהודה ושומרון. "הצבא מעניק לנו אישורים לפעול בשטחים כשהמזב מעודער בהם מלכתחילה, במקרים כאלה הצבא מחיפש סיבות להיות אקטיבי. היו גם מקרים שבהם הצבא הצייע לנו נקוט פעילות יזומה. אבל כשהמזב שקט כמו עכשיו, הם לא נותנים לנו לעבוד, כי פעולה כזו יכולה לעורר מהומות. אז אנחנו משקיעים את מרצנו בערוצים אחרים".

ביצים מוברחות שנתפסות עוברות מיד להשמדה, הרכב שבהן הוברחו מוחרם והנהג כאמור נדרש לשלם קנס ומוזמן לחקירה. "לא חבל על כל הביצים?" היא

רה מיליון ביצים שעברו באמצעות הרשת שלו משטחי הרשות לישראל. בחודש שעבר גזר עליו בית המשפט המחוזי לוד קנס של מיליון שקל, ארבעה חודשי מאסר בפועל (שרוצו בתקופת המעצר) ושמונה חודשי מאסר על תנאי. העונש נגזר עליו במסגרת עסקת טיעון שבה הודה עמר ב"עבירות שעניינן עשיית מעשה במזיד העלול להפיץ מחלה שיש בה סכנת נפשות".

על עוצמתם של ארגוני הפשיעה האלה אפשר ללמוד מכתב אישום נוסף שהוגש בפרשה זו נגד שי משה, רכז המודיעין במועצת הלול, שהואשם בלקיחת שוחד ובשיתוף פעולה עם המבריחים. נראה שהשוחד הוא חלק מהמחזור הכלכלי השגתי הנהוג בארגונים שכאלה: במשפט נוסף שהתנהל כנגד אדם בשם שמי עון אוחיון, החשוד בהשתייכות לארגון פשיעה שהי בריח ביצים, נטען כי נהג לשלם לשומרים בשערים המיועדים למעבר סחורה חקלאית בין ישראל לרשות הפלסטינית - אדחים ולא חיילים - 500 שקל על כל משלוח שעבר תחת עיניהם העצומות למחצה.

אוהיון אף היה מעורב במרדף משטרתית שבו היו מעורבים אנשי פיצו"ח. זה קרה ביולי 2011, אז עקבו השוטרים והפקחים אחרי משאית שעברה במחסום אל ג'יב (גבעת זאב) ללא בדיקה - כנראה בזכות שוחד שניתן לשומרים. אחרי המחסום דרשו הפקחים מהמי שאית לעצור, אבל הנהג לא שעה לדרישה והגביר את המהירות. אנשי פיצו"ח דלקו אחרי המשאית, ואוחיון, שנסע עם רכבו לצד המשאית, דלק אחרי הפקחים. בשלב מסוים הוא חסם עם רכבו את זה של הפקחים, כולם יצאו החוצה מהמכוניות והפקחים אף הצליחו להוציא את המפתחות שלו מהסוויץ' כדי שלא יברח. כדי למשוך זמן ולאפשר למשאית לברוח הוא נתלה על חלון הרכב של יחידת פיצו"ח. המשאית נמלטה, ועד היום לא אותרה.

הסחורה הטובה נוסעת לכוויית

אזור ירושלים מספק ליחידת פיצו"ח כרבע מהאירועים שבהם היא עוסקת. הערפול בין הגבולות החוצצים בין שטחי A, B ו-C-1, הקרבה הפיזית בין החקלאים הפלסטינים לצרכנים הישראלים ו"המסדרון" שעובר ביניהם בדמות מוזח ירושלים, הופכים את המרחב לנוח יחסית למבריחים. גם כביש 443, המאפיין שר לישראלים לנסוע באופן חופשי תוך שהם חולפים על פני יישובים פלסטיניים רבים, הוא אזור מועד לפורענות בכל הקשור להברחות מזון. ההברחות נעשות לעתים גם דרך התנחלויות, לפעמים בשיתוף פעולה

שאלה שקליגר נשאל לעתים תכופות. התשובה שלו היא חד משמעית "לא". "ביצים בפרט, ומוצרים מן החי בכלל, הם מוצרים רגישים. כשהם מיוצרים בשטחי הרשות הפלסטינית, אין לנו פיקוח וטריגרי על אופן גידולן של התרנגולות, על התנאים הסניטריים בכל תהליך הייצור ועל שרשרת הקירור של המוצר הסופי. לכן אין לנו את היכולת לאשר שהם בטוחים לצריכה".

ארגוני הפשע

הסיכון הבריאותי אינו היחיד הקשור בעבודה זו. שני פקחים של היחידה נמצאים תחת הגנה משטרתית לאחר שקיבלו איומים מפורשים על חייהם, ופקח אחד הוכה לפני כמה שנים במהלך תפיסה של הברחה עד שנוקק לאשפוז בבית חולים. "את יודעת שעסק הוא רווחי כשארגוני פשיעה מעורבים בו", פוסק קליגר ואומר שזוהו הרין במקרה של הברחות הביצים מהרשות הפלסטינית לישראל, "הענף מנהל ברובו על ידי משפחות פשע מוכרות בישראל. זה מזמן לנו התמודדות לא קלה, שמחייבת אותנו להיות יצירתיים וזהירים". חקלאי פלסטיני, שביקש להישאר בעילום שם, המליץ לי "להתרחק מהסיפור הזה, כי מי שמנהל אותו אלו אנשים מאוד מסוכנים". החקלאים הפלסטינים לא נמציים בקשר עם ארגוני הפשיעה, אלא מביאים את הביצים שלהם למתווך פלסטיני, שמעביר אותן אל הארגון הישראלי. אותו החקלאי מספר שלכל אזור יש מתווך אחראי ושהוא באופן אישי מעדיף לדעת כמה שפחות אודות המסלול שעוברת הביצים שהוא מייצר.

למעשה, ההברחות מהשטחים מחולקות לטריטוריות - שבכל אחת מהן יש שיתוף פעולה בין ישראלים לפלסטינים. בצד הפלסטיני יש מי שקונה את הסחורה ממגדלים שונים, מרכז אותה במקום אחד או שניים, אליו מגיעות משאיות שמעבירות את הסחורה אל שטחי ישראל. "לא פעם אנחנו מקבלים אינדיקציות על אלימות בין הארגונים בגלל סכסוכים על טריטוריה", אומר קליגר, ומציין שחלק מארגוני הפשיעה העוסקים בהברחות מזון כאלו משלבים בפעילותם גם סחר לא חוקי בנשק ואמל"ח.

רק לפני כחודש הסתיים בבית המשפט המחוזי בלוד משפטם של יוסי עמר, שכניו יוסי ביצים, ו-13 אנשים נוספים, שמוכרים למשטרה כשבייכים לרשת פשיעה מאורגנת. עמר, בעלים של אחד ממכוני מיון הביצים הגדולים בישראל, הואשם בהלבנת הון בהיקף של כתשעה מיליון שקל ובעבריות מס בסדר גודל של שבעה מיליון שקל, בעקבות הפעלה של רשת הברחת ביצים. ידוע על לפחות 72 משאיות ויותר מעשי

נתוני תפיסה של יחידת פיצו"ח לשנים 2012-2013

ביצים	
מספר אירועים: 372 כמות שנתפסה: 3,076,154 ביצים	
חלב	
מספר אירועים: 178 כמות שנתפסה: 5,811,514 ליטר 6,458 ק"ג	
בשר	
מספר אירועים: 357 כמות שנתפסה: 259,185 ק"ג 5,229 תרנגולות שלמות	
ירקות	
מספר אירועים: 134 כמות שנתפסה: 429,557 ק"ג	
דגים	
מספר אירועים: 50 כמות שנתפסה: 65,301 ק"ג	
תרופות	
מספר אירועים: 24 כמות שנתפסה: 1,137 חפיסות 2,246 בקבוקים	

מזון הברחות

בין מתנחלים לבין המבריחים. פקחי פיצו"ח הבחינו גם שבמקרים רבים המבריחים עצמם הם גבר חרדי או אשה. מהחקירות עולה שמבריחים כאלו מקבלים 200-300 שקל כדי לנהוג ברכב עם הסחורה המובררת דרך המחסום, מתוך מחשבה שאלו שתי אוכלוסיות שמעוררות פחות חשד בקרב הבודקים במחסומים.

גם באזור שכס מתרחשות הברחות רבות של מזון, במקרים רבים של שמן זית. הפלסטינים מצטיינים בייצור, אבל היהודים מעדיפים אותו עם תווית בעברית. התוצאה: חקלאים רבים מאזור שכס מוסקים את הזיתים שלהם, שולחים אותם לבית בר מקומי וזה מעביר את שמן הזית לחקלאים ישראלים, שבתורם שמים על הבקבוק תווית של שמן זית ישראלי. נראה שכל הצדדים מרוויחים מהעסקה - החקלאי הפלסטיני מקבל 20-30 שקל לליטר וחצי שמן שמופק מהזיתים שלו, החקלאי הישראלי מוכר את הבקבוק בסכום הנע בין 35 ל-45 שקל והצרכנים הישראלים מקבלים שמן זית "ישראלי" במחיר טוב.

אכראם (שביקש שלא לחשוף את שם משפחתו), חקלאי פלסטיני מהכפר עוריף שלייד שכס, ירש מאביו חלקה עם כ-500 עצי זית. בכל שנה בעונת המסיק הוא מגיע לחלקה עם עוד שישה פועלים (הוא חושש להיעזר באשתו והילדים, כי מתנחלים מיצהרו הכו אותם בעבר) ומוסק את זיתיו. את הזיתים הוא שולח

ביקורת בחנות ברמת שלמה בירושלים

הם עוזרים לנו ואנחנו להם", אומר קליגר ומרחיב: "הקמנו את היחידה ב-94' כדי לפקח על יישום ההסכם מים שנחתמו בין ישראל לבין אש"ף. בזמנו כל משרד ממשלתי ישראלי ישב מול המקבילה הפלסטינית שלו כדי לדון בשיתופי פעולה אפשריים. היום אנחנו המשרד הממשלתי היחיד שממשיך לשמור על הקשר עם הפלסטינים באריות כזו. יש לנו ועדות משותפות של וטרינריה והגנת הצומח, שמתכנסות אחת לרבעון, ואם עולה צורך דחוף, אז נפגשים גם בין לבין. אנחנו באמת מעוניינים לספק לעמיתים שלנו את כל הכלים לשפר את החקלאות הפלסטינית. ככל שניטיב בתיאום עמם, כך נשמור יותר טוב על עצמנו, כי מחלות לא יודעות גבולות".

"הם נטפלים לדברים הלא נכונים. אני אב בית בישיבה שבה לומדים 40 אברכים. אין לישיבה כסף ואני אחראי על שלוש הארוחות הדלות שהם מקבלים בכל יום", אומר תושב חרדי שנמצא בחנות, תוך שהוא מוציא מכיסו כהוכחה את התפריט השבועי של האברכים, שכולל חביתה לארוחת בוקר פעמיים בשבוע בלבד

לאחד מבתי הבר המוכרים של שכס. תחילה הם מוכיחים את השמן האיכותי למשווקים בכוריית. בעסקה כזו מקבל אכראם 25 שקל לליטר וחצי. כשהשוק הכורייתי מגיע לרוויה, בית הבר מוכר את הסחורה למותגי שמן ישראליים, ואכראם מרוויח המישה שקלים פחות.

ההברחות של שמן זית נעשות גם לכיוון השני - מישראל לרשות הפלסטינית. לא מזמן התבקשו אנשי פיצו"ח לברוק טענה שהגיעה ממנכ"ל מועצת הזית הפלסטיני, חאלד ג'ונאדי, שהיום מכהן כיועץ לשר החקלאות הפלסטיני. הוא טען כי יש עדויות ששמן זית פגום (תמהיל של שמנים נחותים) עובר מישראל לשטחים ונמכר שם באופן מזויף כשמן זית טהור. "מיד בדקנו את הנושא וניסינו לפתור אותו. אנחנו מחויבים לעקרון ההרדיות מול העמיתים הפלסטינים שלנו

נותרו בין שטח C לשטח A (שבשליטה פלסטינית). הקהילה הזאת מתקיימת מ-12 משתלות משפחתיות, שקיימות שם יותר משני עשורים, ומעסיקות כ-400 עובדים. זה נחשב לאזור מסופה, מה שיוצר מציאות כלכלית מוזרה. מצד אחד אין שום בעיה לישראלים להגיע לשם, הם לא נדרשים לעבור מחסום ואין אפילו שילוט שמורה על יציאה משטח ישראל. מצד שני על פי החוק, ישראלים לא רשאים לקנות במשתלות האלו צמחים, כיוון שהמשתלות אינן נתונות לפיקוח כמו זה שנהוג בישראל.

האבטורד גרל עוד יותר כשלומדים שכל הגרעינים, העציצים, הייחורים, הטפפות, התערובות לארמה וחומרי ההדברה וההשחזה נקנים בישראל. "הכל רשום ויש חשבוניות להוכיח כל קנייה", אומר אחד מבעלי המשתלות, שמבקש לא למסור את שמו. כל מה שחוסר למשתלות הללו בשביל למכור באופן חוקי לישראלים הוא אישור של משרד החקלאות, וזה פשוט לא יכול להעניק להם את האישור מכיוון שבאופן רשמי המשתלות לא נמצאות בשטח ישראלי. ביקור בהן מלמד שאלו משתלות סטנדרטיות, שמוכרות צמחים "ישראליים" פופולריים כמו בוגנביליות, תבלינים, חמניות וכדומה. אחד מבעלי המשתלות מספר שאת המשתלה ירש מאביו, שהקים אותה ב-98' על מה שהיה הפרדס שלו. ההיסטוריה הזאת תקפה לגבי מרבית המשתלות באזור - רובן היו פרדסים שעברו הסבה. בקדמת המשתלה נמצאים עציצים רבים על שלל הפרחים והצמחים שבהם, ובחלק האחורי מטעים של תפוזים, תפוחים, אגסים ופירות נוספים. בעל המשתלה מספר שמרבית הלוקחות שלו הם בעלי משתלות ישראלים, שרוכשים אצלו את הסחורה כי היא זולה יותר. הוא נותן לדוגמה את עצי הדר במשתלה שלו עולה 40 שקל ובישראל 120; רקפות נמכרות אצלו ב-10 שקלים לעציץ, ובישראל המחיר הוא 15 במשתלה או 25 בחנות. "מאז ומעולם הלוקחות שלי הם ישראלים", הוא מספר, "חלק מהם אפילו לא יודעים שזה לא חוקי להעביר את הסחורה מכאן לישראל".

לא רק עצי פירות וירקות מוברחים לישראל, אלא גם הירקות והפירות עצמם. קליגר וחבריו מספרים על כמה בתי אריזה של ירקות ופירות שפועלים בהתנחות לזית ומשווקים תוצרת של פלסטינית, אבל מעת לעת קולטים גם תוצרת פלסטינית, אורזים ומשווקים אותה כתוצרת ישראלית. "מבחינת האיכות וההיגיינה, החקלאות הפלסטינית לא נופלת כהוא זה מהחקלאות הישראלית", חורף קליגר, "הרבה מן החקלאים והפועלים עבדו בעבר אצל יהודים ולמדו את שיטות הגידול". גם בכיוון השני יש הברחות של ירקות. לא מזמן אנשי היחידה תפסו משאית ישראלית של ירקות משטחי הערבה נכנסת אל תוך הרשות הפלסטינית ומשווקת את הירקות הללו כפלסטינים.

גם אייסה מ-FAO מאשר שההברחות מתבצעות לשני הכיוונים, ושרבות מהן עוברות דרך ההתנחות. "מדובר בקשרים עסקיים, לא מעבר לזה", הוא מסביר, "נדרשת בירוקרטיה מסובכת כדי להעביר סחורה בשערים החקלאיים, אז יש מי שמעדיף להבריח אותה. זה מראה לנו שיכולות המסחר קיימות ושהשוק הפרטי מוכן לעשות עסקים, ולא להמתין עד שהפוליטיקאים יתייבו להם את אופי העסקים הללו. התפקיד שלנו הוא לנסות להזיז כמה שיותר קשיים טכניים מדרבם של החקלאים בשני הצדדים". פראנד מוסיף שלדעתו אין לקרוא לפעילות הזאת הברחות, אלא "שוק בלתי פורמלי". הוא מסביר: "אנחנו נמצאים באזור שמאז ומתעלה, הוא בעל נטייה טבעית למסחר המשווקים כאן הם אופרטוניסטיים, שיוצרים לנצל את הסיטואציה לטובתם ולהמשיך לסחור בכל מחיר. מבחינתם זה הדבר ההגיוני לעשות כדי לשרוד".

מעבר סחורות חקלאיות מעזה לישראל

אלו שאנחנו משוחחים אותם. אנחנו יודעים שזה מגיע מגורמים שהם גם מעבר לצבא. זה חורה לנו, כי התותים העזתיים היו יכולים להיות מועילים לישראלים - הם אורגניים, טעימים וזולים יותר מהתותים המקומיים. אותו הדבר קורה גם עם העגבניות בעזה. הן טובות וטעימות, אבל אסורות למכירה בישראל. בזמן שמחיר העגבניות בישראל האמיר לכדי עשרה שקלים לקילו (בנובמבר אש"ף תקד), בעזה הן עלו שלושה שקלים. הייבוא שלהן היה מקל על הצרכנים הישראלים, אבל כאמור נאסר על ידי הגורמים המחליטים".

בעזה מגדלים תותים, פרחים, תבלינים ומעט ירקות. התותים והתבלינים של עזה הם אורגניים ונחשבים למשובחים. הם נמכרים באירופה, במיוחד בהולנד, אבל קיים איסור לייבא אותם לישראל או להעביר אותם לשטחי הרשות הפלסטינית. "בכל פעם שאנחנו שואלים על כך, התשובה היא שהאיסור נובע משיקולים טכניים של ישראל", מספרים סיריל פראנד וד"ר עזאם סלח אייסה מארגון המזון והחקלאות של האו"ם (FAO). "היום ברור שהאיסור הזה הוא מעבר לייבוא ההשפעה שלנו כארגון ומעבר לכוחם של